

POLITICKÉ VEDY / POLITICAL SCIENCES

Časopis pre politológiu, najnovšie dejiny, medzinárodné vzťahy, bezpečnostné štúdiá / Journal for Political Sciences, Modern History, International Relations, security studies

URL časopisu / URL of the journal: <http://www.politickevedy.fpvmv.umb.sk>

Autor(i) / Author(s): Veronika Džatková
Článok / Article: Vplyv hnutia Tea Party na posilňovanie občianskeho aktivizmu
Vydavateľ / Publisher: Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov – UMB Banská Bystrica / Faculty of Political Sciences and International Relations – UMB Banská Bystrica

Odporúčaná forma citácie článku / Recommended form for quotation of the article:

DŽATKOVÁ, V. 2015. Vplyv hnutia Tea Party na posilňovanie občianskeho aktivizmu. In *Politické vedy*. [online]. Roč. 18, č. 1, 2015. ISSN 1335 – 2741, s. 107-123. Dostupné na internete:

<http://www.politickevedy.fpvmv.umb.sk/userfiles/file/1_2015/DZATKOVA.pdf>.

Poskytnutím svojho príspevku autor(i) súhlasil(i) so zverejnením článku na internetovej stránke časopisu Politické vedy. Vydavateľ získal súhlas autora / autorov s publikovaním a distribúciou príspevku v tlačenej i online verzii. V prípade záujmu publikovať článok alebo jeho časť v online i tlačenej podobe, kontaktujte redakčnú radu časopisu: politicke.vedy@umb.sk.

By submitting their contribution the author(s) agreed with the publication of the article on the online page of the journal. The publisher was given the author's / authors' permission to publish and distribute the contribution both in printed and online form. Regarding the interest to publish the article or its part in online or printed form, please contact the editorial board of the journal: politicke.vedy@umb.sk.

VPLYV HNUZIA TEA PARTY NA POSILŇOVANIE OBČIANSKEHO AKTIVIZMU

THE INFLUENCE OF TEA PARTY MOVEMENT TO CIVIL ACTIVISM

Veronika Džatková*

ABSTRACT

The phenomenon of civil society as a part of political system presents distinguished interest in the study of modern democracy. Current increased concern about analysis of civil society is based on these pillars: social and political development, increasing requirement to strengthen public awareness, enforcement of civil participation and demand to balance relationship between citizen and government. According to the complexity of civil society meaning, the ambition of paper is to focus the attention to the one of civil participation forms, specifically the impact of grassroots movement Tea Party to the different levels of local and national decision-making processes in the United States of America. The hypothesis is based on; the United States of America creates incomparable preconditions to establish various civil movements as a conservative movement the Tea Party. The article examines, with the help of analysis and synthesis methods, the organizational base of the Tea Party as a unique grassroots movement with potential to enforce civil activism and to influence established political party.

Key words: civil society, Tea party, civil participation, public activism, Republican Party

Úvod

Rastúci trend zaujímania sa o občiansku spoločnosť predstavuje aj napriek jej meniacej sa podobe v rámci jednotlivých etáp vývoja spoločensko-politickej situácie a názorovej nejednoznačnosti, resp. rôznorodosti definícií, jeden z nevyhnutných predpokladov skúmania moderného demokratického politického systému. Jej existenciu je možno považovať za nevyhnutný balans medzi

* Mgr. Veronika Džatková, PhD. pôsobí ako odborná asistentka na Katedre verejnej politiky a teórie verejnej správy, Fakulta verejnej správy, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Popradská 66, 041 32 Košice 1, Slovenská republika, email: veronika.dzatkova@upjs.sk.

individuálnymi záujmami a kolektívnou solidaritou a súčasne miera politickej participácie, inými slovami rozdelenia občanov na politicky aktívnych a neaktívnych, vytvára pomyselné zrkadlo úrovne občianskej spoločnosti v štáte. Spomedzi širokej škály konceptov nazerania na jednotlivé formy občianskej spoločnosti, poskytuje nasledujúci príspevok analýzu a zhodnotenie jednej z podôb aktívnej participácie občanov na správe vecí verejných, na rozhodovacie procesy a rovnako aj na vplyv na stranický systém - Republikánsku stranu a to konkrétne prostredníctvom upriamenia pozornosti na grassroots hnutie Tea Party. Analýza hnutia v podmienkach Spojených štátoch amerických bola zvolená zámerne a to z dôvodu, že ambíciou príspevku je overiť predpoklad, že Spojené štáty americké vzhľadom k bohatej a dlhotrvajúcej tradícii v združovaní a organizovaní rôznych občianskych hnutí vytvárajú v porovnaní s kontinentálnou Európou unikátne predpoklady pre ich vznik. Príkladom je konzervatívne hnutie Tea Party, prostredníctvom analýzy ktorého dochádza k skúmaniu prepojenia medzi špecifickým charakterom občianskej spoločnosti a mierou občianskeho aktivizmu.

1 Fenomén občianskej spoločnosti

Čoraz väčší záujem, význam a dôležitosť postavenia silnej a aktívnej občianskej spoločnosti, ktorú v rámci najjednoduchšieho ponímania je možné vyjadriť vzťahom medzi občanom a štátom, vytvárajú rastúce predpoklady pre tzv. otvorenú spoločnosť. V rámci takto koncipovanej spoločnosti sa občania zaujímajú o verejnú politiku viac ako jednorazovou účasťou vo voľbách, ktorá je obmedzená na samotné vloženie hlasovacie lístka do urny.

Vzhľadom k historicko-politickým súvislostiam bol koncept vývoja občianskej spoločnosti konkrétnejšie definovaný a rozpracovaný v 18. storočí anglickým filozofom **A. Fergusonom**, *An Essay on the History of Civil Society*, pričom ústrednou myšlienkou diela bola snaha upriamiť pozornosť na tému markantného vplyvu spoločenskej deľby práce na prerozdelenie spoločnosti. Spomínaný historický vývoj chápania občianskej spoločnosti sprevádzali od uvedeného obdobia zmeny, ktoré boli zapríčinené jednak politickými premenami a rovnako sa odvíjali aj od aktuálnej miery demokracie. Následne došlo na jednej strane k striedaniu obdobia, v rámci ktorého boli viditeľné prvky vzostupu demokratických podmienok a tak ku kreovaniu aktívnej a efektívnej občianskej spoločnosti. Na druhej strane absencia základných demokratických princípov zapríčinená centralizovaným vládnutím s výraznou kontrolou jednotlivých

spoločensko-politických oblastí vyústila k neexistencii alebo len naoko existujúcej občianskej spoločnosti.

S politickým vývojom na začiatku 20. storočia bola spojená renesancia občianskej spoločnosti, v rámci ktorej bola primárna pozornosť sústredená na myšlienku čoraz zjavnejšej potreby zamedzenia koncentracii moci štátu. „*Občianska spoločnosť je taký súbor nevládných inštitúcií, ktorý je dosť silný, aby mohol fungovať ako protiváha štátu a zatiaľ čo ponecháva štátu funkcie garanta mieru a arbitra zásadných záujmov, zabraňuje mu atomizovať zvyšok spoločnosti a ovládnuť ho.*“ (Gellner, 1997, s. 10) Uvedená definícia predstavuje jednu z mnohých existujúcich, pričom stmelujúce znaky rôznych variant charakterizovania pojmu sú nasledovné: ohraničenie vzniku v rámci štátu, spolupráca medzi pluralitnými názormi a sebarealizácia občanov s cieľom posilnenia miery demokracie v rámci jednotlivých foriem spolkov, hnutí či združení. Takto kreovaná spoločnosť poskytuje spôsob, na základe ktorého sa môže každý občan stať jeho aktívnou súčasťou a navyše vytvára predpoklad pre cieľnú spoluúčasť v rámci rozhodovacích procesov. Je dôležité poznamenať, že jednotlivé spôsoby participovania a spolupodieľania sú založené na báze dobrovoľnosti s možnosťou opustenia danej organizácie bez akýchkoľvek následkov.

Dôležitosť občianskeho aktivizmu a jeho vplyvu na vládnutie sa v Spojených štátoch amerických venoval **R. Putman** *Bowling Alone: The Colapse and Revival of American Community*, pričom svoju pozornosť upriamoval na pozitíva sociálneho kapitálu v rámci vzájomného vzťahu medzi spoločnosťou, verejnými inštitúciami, občianskou participáciou a alternatívami spôsobmi ako vplyvať na rozhodovacie procesy a ovplyvňovať ich.¹ **R. Putnam** zdôrazňoval priaznivý dopad sociálneho kapitálu, ktorý dopomáha naplňať požiadavky pre zodpovednú a efektívnu spoločnosť. Podobný názor môžeme nájsť aj u autorov **M. Evansa** a **H. C. Boyta**, ktorí ponímali občiansku spoločnosť ako verejný priestor, v rámci ktorého majú občania možnosť participovať na rôznorodých diskusiách o demokracii, podieľať sa aktívne na vládnutí a nezastávať funkciu pozorovateľa, sťažovateľa, obete či spoluvinníka za stav v spoločnosti.

¹ Tzv. „demokracii zdola“ (grassroots democracy) a komunitnému organizovaniu v slovenských podmienkach sa vo svojich prácach venuje **G. Mezeiová**. Konkrétne v článku *Engaging the Afghan Community in Slovakia* rozpracováva problematiku zapájania komunit nových menšín na Slovensku do spoločenského a politického diania.

Vo všeobecnosti je možné povedať, že v prípade občianskej spoločnosti sa jedná o prepojenie medzi garantovanými právami každého občana a jeho vlastnou zodpovednosťou aktívne sa podieľať na ich zachovaní. S tým súvisí aj miera podpory slobodnej občianskej spoločnosti. Slovom **Thomasa Paina** nie je možné nadobudnúť výhody vyplývajúce zo slobody bez prekážok súvisiacich s jej podporou. Na zachovanie rovnováhy medzi právami a povinnosťami v rámci dobre fungujúcej občianskej spoločnosti navrhol **B. O'Connell** pre podmienky Spojených štátov amerických nasledujúce princípy:

- aktívna participácia na správe vecí verejných, hlasovanie, otvorená diskusia a účasť na rozhodovacích procesoch v snahe podporiť demokraciu
- podpora občianskych združení
- participácia a podpora verejného blaha
- osveta občianstva
- rešpektovanie zákonov
- platenie daní
- ochota a snaha brániť vlastnú krajinu.

Rozdelenie na aktívnych a neaktívnych občanov alebo na vládnucich a ovládaných predstavovalo jednu z ústredných myšlienok už antických politických filozofov a v priebehu vývoja spoločnosti bolo možné badať premenu stavu charakterizovaného úplne slobodnými občanmi až po ich podrobenie sa jednej z foriem nadvlády. Rozmanitosť participácie v liberálno-demokratickom zriadení možno charakterizovať na základe kvalitatívneho a kvantitatívneho modelu. „*Môžeme konštatovať, že zvyšovaním počtu participujúcich občanov dochádza k zvyšovaniu miery legitimity politického rozhodovania (kvantitatívny rozmer participácie) a zvyšovaním počtu možností politickej participácie občanov zasa k zvyšovaniu miery demokratickosti politického systému (kvalitatívny rozmer participácie).*“ (Briška, 2010, s. 97)

Podstatu je potrebné hľadať vo vytváraní a zvyšovaní počtu organizácií pre aktívnych občanov. Na uvedené tvrdenie priamo nadväzuje ďalšia časť príspevku analyzujúca grassroots hnutie Tea Party, ktoré predstavuje jeden zo spôsobov ako je možné dopomáhať rozvoju občianskej spoločnosti, a to prostredníctvom aktívnej občianskej participácie a schopnosti vplyvať a ovplyvňovať aktérov rozhodovania na lokálnej a národnej úrovni. Tea Party sa v rámci svojej činnosti snaží efektívne vplyvať na rozhodovacie procesy v Spojených štátov amerických, ktoré už od čias publikovania diela *Demokracia v*

Amerike od **Alexisa de Tocquevilla** predstavujú centrum pozornosti pri definovaní občianskej spoločnosti. Autor na základe svojho skúmania dospel k názoru, že Američania v rôznych vekových kategóriách a statusov v rámci spoločnosti neustále vytvárajú zoskupenia, spolky či organizácie. Medzi ne nezaraďuje iba skupiny, do ktorých patrí väčšina dospelaj populácie na základe obchodných alebo pracovných väzieb, ale aj organizácie, ktoré sú kreované na báze rôznorodosti náboženstva, morálnych hodnôt alebo organizačnej základne. Pre **Tocquevilla** vzbudzovali najväčšiu pozornosť organizácie založené na intelektuálnych a morálnych princípoch. (Putnam, 2000) Aktuálnosť autorových výsledkov skúmania pretrváva do súčasnosti a v porovnaní s Európou sú Spojené štáty americké krajinou s mnohonásobne väčším zastúpením a participáciou občanov v organizáciách, hnutiach či združeníach rôzneho zamerania.

2 Tea Party - grassroots hnutie

Začiatky relatívne nového hnutia vzbudzujúceho pozornosť od roku 2009 sú spájané so špecifickou organizačnou bázou vzniku zdola ako grassroots hnutie spájajúce prívržencov Tea Party z jednotlivých častí Spojených štátov amerických. Zapájanie sa občanov v rámci hnutia vznikalo takpovediac neorganizovane, prostredníctvom rôznych zhromaždení a stretnutí riadených modernými technologickými prostriedkami. Pojem neorganizovane odzrkadľuje absenciu oficiálneho lídra, ktorý by dané hnutie viedol. Zároveň je možné považovať spomenutú absenciu vedúcej osobnosti za jeho charakteristický znak, ako aj za markantný prvok odlišnosti od riadne fungujúcich politických strán. Dvojsečnosť voľnej organizačnej základne je založená jednak na rozsiahlej flexibilita hnutia a rýchlej akcieschopnosti, na strane druhej je takto zvolená koncepcia relatívne náročne udržateľná, a to najmä z hľadiska napĺňania dlhodobých cieľov.

Súčasná občianska spoločnosť sa predstavuje ako čoraz otvorenejší priestor, ktorého rôznorodosť a variabilita ponúka možnosť aktívnej participácie pre všetkých obyvateľov. Začiatok angažovania sa občanov Spojených štátov amerických v hnutí Tea Party vyplývalo z obáv silnejšej dominancie moci štátu, míňania federálnych výdavkov a z toho vyplývajúceho zväčšovania dlhového zaťaženia, ktoré je zároveň spojené s ekonomickými stimulmi administratívy súčasného prezidenta **B. Obamu**. Rovnako je akýmsi spoločným menovateľom vzniku dlhotrvajúca neschopnosť Spojených štátov amerických nájsť

východisko z globálnej finančnej krízy. Existenciu hnutia je následne možné vyjadriť aj prostredníctvom priamej úmery medzi občianskou nespokojnosťou a vznikom protestných akcií na lokálnej i celonárodnej úrovni.

K vyššie uvedeným princípom hnutia, ktoré inklinujú ku konzervatívnej ideológii a rovnako sú vyjadrením nesúhlasu časti občanov so spoločenským dianím, sa vzťahuje tvrdenie autorov **F. Meyera** a **R. Jocha**. „*Konzervativizmus ako politické, spoločenské a intelektuálne hnutie, nie stav mysle či povahová inklinácia, sa v dejinách objavuje vtedy, keď revolučná transformácia prijímaných noriem politickej obce, spoločnosti a myslenia rozbíja jednotu a rovnováhu civilizácie.*“ (Meyer, Joch, 2003, s. 19) Pokiaľ ide o samotnú charakteristiku konzervatívneho hnutia Tea Party, podľa **R. Jocha** ide o hnutie preferujúce a odvolávajúce sa na spätosť s tradíciou Otcov zakladateľov - **J. Adamsa, B. Franklina, A. Hamiltona, J. Jaya, T. Jeffersona, J. Madisona, G. Washingtona**, ktorých základnou požadovanou premisou bola podpora minimálneho štátu, čiže slobody nezávislej od donucovacej štátnej moci, ktorá bude v súlade s morálnymi princípmi života a v neposlednom rade aj s dodržiavaním fiškálnej zodpovednosti. Vo svojom ponímaní autor nepovažuje novovzniknuté hnutie za revolučné, ale naopak konzervatívne a pre americkú pravicu mimoriadne „ozdravujúce“.

Zástancovia Tea Party bývajú často označovaní aj ako ortodoxní konzervatívci, ktorí svojimi ideami inklinujú v rámci stranického spektra ku krajnej pravici. K názoru o silnom prepojení konzervativizmu a Tea Party sa prikláňa aj americký politológ **A. I. Abramowitz**, podľa ktorého za vznikom hnutia stojí oživenie konzervativizmu vo vnútri Republikánskej strany. Pre lepšie pochopenie ideologického smerovania hnutia je dôležité upriamiť pozornosť na základné premisy amerických konzervatívcov, v rámci ktorých sú najčastejšie akcentované nasledovné:

- *existencia objektívneho morálneho poriadku, ktorá je postavená na ontologických základoch*

Na základe tejto skutočnosti je možné konštatovať, že pre konzervativizmus je typická existencia objektívnych štandardov ľudského správania a objektívnych kritérií na posudzovanie teórií a inštitúcií a z toho vyplývajúcej povinnosti im čo najlepšie porozumieť a zároveň im v čo najväčšej miere prispôsobiť svoje správanie.

- *tradície*

Obhajoba tradícií, zavedených zvykov a inštitúcií je odôvodnená tvrdením, že v tradícii sa odzrkadľuje múdrosť získaná z činov uskutočnených v minulosti. Konzervatívni prívrženci sa zasadujú za tradície a zvyklosti aj z dôvodu zaistenie istej formy pocitu solidarity a stability. Často mylne interpretovaný názor spočívajúci na tvrdení, že konzervatívci sú zásadne proti zmenám, je možné vyvrátiť myšlienkou **B. Goldwatera**: „*Hádam sme zabudli, že Amerika uskutočnila najvýznamnejší progres práve vtedy, keď boli konzervatívne princípy nanajvýš cenené a uchovávané.*“ (Goldwater, 1960) Ďalším problémom objavujúcim sa v skutočnom ponímaní tradícií je forma akou dosiahnuť obnovenie tradície a akým spôsobom ju zároveň aplikovať v rámci novovzniknutej situácie. Z toho vyplýva potreba reakčnosti konzervativizmu a aplikovateľnosti na prítomnosť, keďže „*uskutočnenie nového spočíva v novom usporiadaní použiteľnej minulosti*“. (Nisbet, 1996, s. 132)

- *ľudská nedokonalosť*

Konzervatívci ponímajú ľudské bytosti ako psychologicky obmedzené a závislé stvorenia, pričom ich názor na ľudskú prirodzenosť je pesimistický. Svet ponímajú ako veľmi zložitý celok na to, aby ho mohli ľudia pochopiť.

- *antiutopický charakter spoločnosti*

Na jednej strane je pravdou, že konzervativizmus uznáva naliehavosť aplikovania určitých zmien či princípov nevyhnutných k zlepšeniu ľudských inštitúcií, avšak na druhej strane zastáva absolútne negatívny postoj k otázke možného zdokonalenia spoločnosti. Zároveň je zástancom slobodnej spolupráce namiesto utopického prístupu plánovania života ľudských bytostí a aj celej spoločnosti.

- *sociálne inštitúcie*

Jednu z najpodstatnejších inštitucionálnych jednotiek spoločnosti predstavuje v rámci konzervatívnej ideológie rodina, ktorá o. i. plní úlohu vzoru pre ostatné inštitucionálne spoločnosti. Spoločnosť je dôležitejšia než jedinec z dôvodu schopnosti formovať jeho charakter a osobnosť. Jej ponímanie je definované ako žijúci organizmus s navzájom komplementárnymi časťami, pričom každý komponent organickej spoločnosti - rodina, cirkev, škola, vláda nadobúda dôležitú úlohu pri udržiavaní fungujúceho celku.

- *obmedzenie štátnej moci*

Za výnimočnosťou Spojených štátov amerických stojí nepochybne fakt, že vznikli na politickom základe, pričom za dokonalý považujú systém, ktorý by bol nezávislý od vlády. Vo všeobecnom meradle sa všetci zástancovia konzervativizmu zhodujú v snahe o obmedzenie štátnej moci a jej zásahov do spoločnosti.

- *preferovanie slobodnej ekonomiky*

Popri obmedzenej úlohe štátnej moci konzervatívni reprezentanti zdôrazňujú úlohu slobodnej ekonomiky a rovnako sú zásadným spôsobom proti akémukoľvek priamemu či nepriamemu zasahovaniu do jej fungovania. Svoje stanovisko zdôvodňujú jednak tým, že moderný štát disponuje už aj tak dostatočnou silou, ktorá je nezlučiteľná so slobodou občanov a taktiež zastávajú názor, podľa ktorého slobodná ekonomika je zárukou vytvárania väčšieho bohatstva oproti ekonomike ovládanej štátom.

- *viera v Ústavu Spojených štátov amerických*

V podobe, v akej je kreovaná, čiže s dôrazom na individuálne slobody a obmedzenú moc štátu „sa takmer v každej jej časti odrážali konzervatívne princípy: delba moci, kontrolné a vyrovnávajúce mechanizmy, nepriama vláda a vnútorné obmedzenia proti eventuálnym tendenciám federálnej vlády napodobňovať európske vládne systémy.“ (Nisbet, 1993, s. 55)

- *poriadok a autorita*

Autorita je potrebná, nevyhnutná a prospešná, toto tvrdenie vychádza z predpokladu, že jednotlivец potrebuje vedenie a podporu. Stanovisko konzervatívcov je založené na tvrdení, že aj samotná prirodzená štruktúra spoločnosti je hierarchická, pričom zásadne je odmietaná sociálna rovnosť. Rovnako obhajujú názor, že ľudia sa rodia nerovní a fyzická, morálna a emocionálna imperfekcia argumentačne oprávňuje spoločenskú nerovnosť. Preto aj nadanie a schopnosti nie sú medzi jednotlivcami rozdelené rovnomerne. V tomto zmysle pristupujú aj k štátu z pozície prirodzenej autority.

- *obrana západnej civilizácie*

Pre Spojené štáty americké sa vo výraznej miere príznačný patriotizmus prejavuje v ochrane západnej civilizácie, a to najmä so zreteľom na ochranu pred možným nebezpečenstvom. V minulosti hrozbu predstavoval komunizmus,

ktorý bol definovaný ako ozbrojená a mesianistická hrozba, pričom v súčasnosti sú považované za najväčšie nebezpečenstvo teroristi vystupujúci vo forme samostatných jednotiek, teroristických skupín či organizácií.

- *náboženstvo*

Predstavitelia konzervativizmu sa prikláňajú k názoru, že spoločnosť musí spájať nejaký súbor zdieľaných hodnôt, akým je napríklad náboženstvo. „*Ak prestane v náboženstve, rovnako ako v politike platiť akýkoľvek princíp autority, človeka sa rýchlo zmocňuje úzkosť z vyhladok na ničím neobmedzenú nezávislosť.*“ (Nisbet, 1993, s. 89) Sú to práve Spojené štáty americké, v ktorých badať najužšie prepojenie - konzervativizmu a náboženstva. Rovnako predstavujú protestantskú krajinu a zároveň krajinu s vysokou mierou religiozity.² Na druhej strane, v otázke náboženskej tolerancie s akcentom na religiózny prvok uznania vyššej autority, je konzervativizmus dominantou črtou liberálneho politického systému. (Meyer, Joch, 2003) Vysoká miera inklinovania k náboženstvu, v porovnaní s ostatnými západnými krajinami,³ vytvorila zo Spojených štátov amerických krajinu vidiacu problémy v intenciách dobra a zla, ktorá sa následne reflektuje v prejavoch obsahujúcich známky hlbokého moralizmu, prejavujúceho sa v interpretácii rôznych oblastí politického i spoločenského života krajiny. (Huntington, 2004) Výsledky štúdie zameranej na prepojenosť medzi vierou a vlastenectvom poukazujú na skutočnosť, že krajiny s vyššou mierou religiozity vykazujú zároveň vyššiu mieru národného cítienia. V prípade Spojených štátov amerických je táto paralela nanajvýš potvrdená.

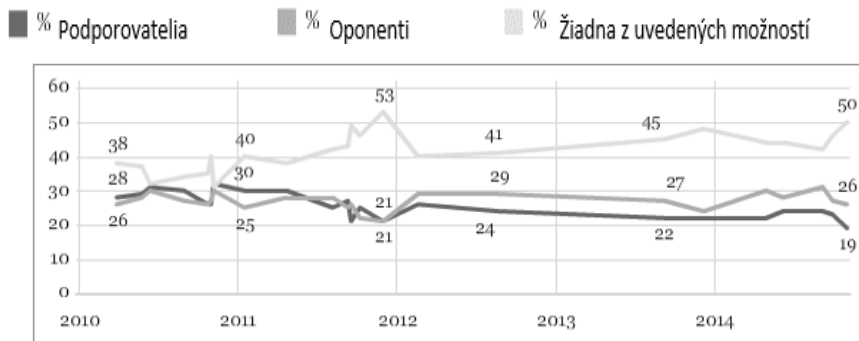
Popri ideologicky konzervatívnej charakteristike Tea Party, stoja idey limitovania štátnej moci, podpory individuálnej slobody, voľný trh a osobná sloboda. Rastúca podpora novovzniknutého hnutia sa odzrkadlila aj v prieskumoch verejnej mienky vykonanej v roku 2009, na základe výsledkov

² Jednou z dominantných črt americkej spoločnosti, v rámci problematiky spojenej s náboženstvom, je existencia veľkého množstva cirkví a kresťanských komunit, ktorých pôsobenie malo vplyv aj na ďalší vývoj krajiny. „*Výsledok sa prejavil v americkej ústave a následnej praxi: Amerika ako prvá oddelila cirkvi od štátu. Náboženstvo ponechala ako verejnú záležitosť tvrdo oddelenú od štátnej moci. Garantovala slobodu akokoľvek veriť a tiež slobodu neveriť.*“ (Bútora, 2004, s. 9)

³ „*Spojené štáty americké sú vysoko religiózne, čo je význačný rozdiel oproti dnešnej Európe, a táto miera religiozity ich komparatívne približuje skôr k subsaharskej Afrike. Zároveň však platí, že priemerný Američan mení svoju konfesiu častejšie než Európan a prislusnosť ku konkrétnej cirkvi je viac vecou osobnej voľby a zodpovednosti, než známeho malomeštiackeho konformizmu, ktorý najmä v kontinentálnej Európe spôsobuje u toľkých ľudí odcudzenie voči náboženstvu a cirkvi.*“ (Bútora, 2004, s. 17)

ktorej sa skúmaná vzorka občanov Spojených štátov amerických vyjadrila v 30 percentách v prospech existencie Tea Party. (Skopocol, Williamson, 2012) Je nutné podotknúť, že koncipovaná otázka bola vyjadrená vo všeobecnej rovine a netýkala sa konkrétnych princípov hnutia. Vývoj verejnej mienky a názorovej orientácie obyvateľov Spojených štátov amerických je možné analyzovať aj prostredníctvom nasledovného grafu.

Považujete sa za podporovateľa Tea Party, oponenta Tea Party, alebo sa neprikláňate k žiadnej z uvedených možností?

Zdroj: <http://www.gallup.com/poll/147635/Tea-Party-Movement.aspx>

K zisteniu skutočného počtu podporovateľov hnutia, ktorí sa pravidelne zúčastňujú na protestných akciách, aktívne participujú v hnutí alebo predstavujú finančných podporovateľov sú nápomocné nasledovné zistenia týkajúce sa jednotlivých hnutí v rámci Spojených štátov amerických. Výsledky celonárodného prieskumu potvrdzujú existenciu tisícky združení s rôznorodou členskou základňou. Počnúc malými organizáciami s niekoľkými desiatkami členov až po rozsiahle hnutia s viac ako tisíc podporovateľmi. Rovnaký prieskum potvrdzuje existenciu približne 200 000 amerických obyvateľov hlásiacich sa k aktívnemu členstvu v Tea Party. (Scopocol, Williamson, 2012)

Popri zisteniach uvádzajúcich mieru nasledovateľov hnutia v rámci krajiny predstavuje rovnako veľký záujem aj samotná štruktúra obyvateľstva, ktorá inklinuje k ideám Tea Party. Vo všeobecnosti je možné tvrdiť, že sociálny profil spájajúci stúpcov hnutia predstavuje muž beloch v strednom veku, žijúci v usporiadanom manželskom zväzku, ktorého politická orientácia inklinuje k myšlienkam republikánov a rovnako ku konzervatívnej politickej ideológii. Pokiaľ ide o ich spoločenský status, patria k strednej vrstve, ktorá tvorí základňu tzv.

grassroots, hnutí zdola. Majoritné demografické zloženie nad 45 rokov nie je výsledkom bránenia mladým ľuďom stať sa členmi hnutia, práve naopak, príčinu je možné hľadať v nedostatočnej uvedomelosti mladých ľudí týkajúcej sa hospodárenia štátu. Rovnako je neporovnateľná finančná záťaženosť 45-ročného a 25-ročného Američana vo forme výdavkov na domácnosť, úvery či hypotéky

Na opačnej strane je ďalším zo významných znakov Tea Party náboženská príslušnosť k evanjelickej cirkvi v podiele 40 percent v rámci všetkých hnutí. (Scopocol, Williamson, 2012) Z uvedeného vyplýva, že konzervatívne smerovanie hnutia je spojené aj so sociálnymi a náboženskými otázkami typu povolenia umelého prerušenia tehotenstva alebo povolenia manželského zväzku osobám rovnakého pohlavia.

Pokiaľ ide o demografickú štruktúru zástancov Tea Party a podporovateľov Tea Party v rámci Republikánskej strany je v rámci nasledovných údajov potvrdená ich výrazná názorová blízkosť.

Demografické rozdelenie podpory hnutia Tea Party v % (september 2013 - september 2014):

	Tea Party v RS	RS
Muž	59	52
Žena	41	48
18 - 29 rokov	15	22
30 - 49 rokov	29	34
50 - 64 rokov	31	25
pravidelne navštevujúci kostol (týždenne)	37	32
pravidelne navštevujúci kostol (mesačne)	24	25
Ženatý	66	55
Slobodný	33	43
vysokoškolsky vzdelaný	30	29
stredoškolsky vzdelaný	30	29
beloch (Non-Hispanic)	86	83
černoch (Non-Hispanic)	2	3

Zdroj: <http://www.gallup.com/poll/177788/tea-party-support-holds.aspx>

Vzájomnú prepojenosť medzi zástancami Tea Party a Republikánskou stranou odzrkadľujú aj nasledujúce výsledky výskumu **A. I. Abramowitz**a, na

základe ktorých sa 86 percent prívržencov Tea Party identifikuje ako republikáni alebo ako nezávislí s inklinovaním k názorom Republikánskej strany. Rovnako tvoria nasledovatelia Tea Party rozsiahlu voličskú základňu amerických republikánov, konkrétne 54 percent občanov identifikujúcich sa ako republikáni alebo ako inklinujúci k Republikánskej strane a 63 percent identifikujúcich sa ako silní republikáni vyjadrilo svoju podporu k existencii hnutia Tea Party. (Abramowitz, 2011)

2.1 Vplyv Tea Party na pozíciu Republikánskej strany

Stranícky systém Spojených štátov amerických vykazuje charakteristické črty, ktoré ho robia z pohľadu európskej optiky a vývoja politických strán na starom kontinente unikátnymi. Jeho vznik a ďalší vývoj bol spájaný s nevôľou, ktorá pramenila zo skutočnosti, že už *„Otcovia zakladatelia nevideli vo svojej vízii dôležité miesto pre politické strany. Verili, že medzi civilizovanými ľuďmi možno dospieť k riešeniu problémov na základe diskusie. Súťaž medzi stranami, ktorá sa vzápätí objavila v deväťdesiatych rokoch osemnásteho storočia, vnímali ako niečo nechcené.“* (Kohutiar, 1998, s. 57) Napriek spomínanej opatrnosti pri etablovaní politických strán boli preukázané výhody súťažného systému politických strán, ktorý je v podmienkach Spojených štátov amerických tvorený dvoma dominantnými politickými stranami Demokratickou a Republikánskou. Uvedený systém nezamedzuje vzniku ďalších, tretích politických strán, avšak v rámci všetkých doterajších historických skúseností nedošlo k úspešnému presadeniu sa tretej politickej strany. Aj na základe tejto skutočnosti si zástancovia Tea Party uvedomovali, že v prípade úspešného ovplyvnenia vládnej politiky bude nevyhnutné inklinovať k jednej z už existujúcich politických strán. Vzhľadom k ideologickej a názorovej blízkosti sa priklonili k Republikánskej strane.

Hnutie Tea Party je možné jednoznačne označiť ako dvojsečnú zbraň pre súčasnú Republikánsku stranu. Na jednej strane v čase vzniku hnutia privítali zástancovia nevládnucej strany akýsi „nový vietor“ a pomoc pri kritizovaní predstaviteľov demokratickej vlády. Na druhej strane ambíciou Tea Party je ozdravenie fungovania Republikánskej strany, tzv. renesancia politickej strany, s čím je spojená aj jej kritika, napríklad zastaraných koncepcií či názorov ortodoxných stránikov. Zástupcovia Tea Party sa tak zaraďujú k „pravému krídlu“ pravicovej politickej strany, inými slovami ich smerovanie inklinuje k značne silnejšiemu konzervativizmu. Rovnako predstavuje stmelujúci článok

celého pravicového spektra aj vytvorenie opozície voči Demokratickej strane a súčasnému prezidentovi **B. Obamovi**. Je dôležité poznamenať, že sú to práve prívrženci Tea Party, ktorí zásadným spôsobom kritizujú administratívu súčasného prezidenta v oveľa výraznejšej miere než predstavitelia Republikánskej strany doteraz.

Aj keď pôvodná myšlienka Tea Party je založená na idey hnutia zdola, vzhľadom k snahe aktívne vplývať na politické rozhodnutia vzniklo v roku 2010 *Tea Party Caucus*, združujúce podporovateľov Tea Party v rámci Kongresu. Samotný vznik iniciovala **M. Bachmann** s cieľom intenzívnejšieho presadzovania hodnôt konzervativizmu. Jeho existenciu resp. inklinovanie jednotlivých zástupcov v Snemovni reprezentantov alebo v Senáte je možné sledovať z rôznych uhlov pohľadu. Na jednej strane rastúca popularita hnutia Tea Party v čase nízkych preferencií amerických republikánov bola nápomocným faktorom vo voľbách a prispela k čoraz zvyšujúcemu sa počtu jej zástupcov v Kongrese. Inými slovami, vyjadrenie sympatií k hnutiu dopomohlo jednotlivým republikánskym kandidátom k zvoleniu do funkcie. Na opačnej strane je časťou predstaviteľov Republikánskej strany vnímaný Tea Party Caucus ako istá forma dištancu od hnutia v zmysle jeho grassroots charakteru. Na základe ich argumentácie predstavuje akákoľvek aktivita v rámci Tea Party Caucus minimálne rozpor s jedným z pilierov hnutia.

Spolu s infiltráciou Tea Party Caucus došlo k prehĺbeniu vnútorných rozporov v rámci americkej pravice a aj samotnej Republikánskej strany. Okrem vyššie uvedenej kritiky podporovateľov Tea Party voči názorom ortodoxných republikánov a z ich uhla pohľadu nedostatočne konzervatívnej prevahy myšlienok existuje v súčasnosti v rámci pravého politického spektra vnútorná roztrieštenosť. Jej podstatu tvoria názorové strety medzi libertariánmi, paleokonzervatívami, neokonzervatívami a tzv. Novou pravickou. Istú mieru fragmentácie je možné badať aj medzi predstaviteľmi Tea Party Caucusu, ktorých protichodné stanoviská majú rovnako podiel na oslabovaní pozície americkej pravice ako celku.

Za zmienku stojí aj skutočnosť, že medzi najvýraznejších pravicových kandidátov v nasledujúcich prezidentských voľbách sú považovaní práve podporovatelia myšlienok konzervatívneho hnutia Tea Party - **Rand Paul**, syn **Rona Paula**, jedného z najvýraznejších osobností Tea Party, ako aj **Ted Cruz**. Uvedení kandidáti nepredstavujú zástancov umierneného pravicového krídla, akými boli **M. Romney** či **J. McCain**, čo môže byť výhodou, keďže spomenutí kandidáti nezískali dostatočnú voličskú podporu v priebehu posledných dvoch

volieb prezidenta Spojených štátov amerických. S dôrazom na aktuálnu a stále viac akcentovanú potrebu zamedziť roztrieštenosti v rámci americkej pravice a rovnako aj naliehavosti požiadavky na zvolenie charizmatického lídra ako adekvátnej protiváhy demokratického kandidáta, predstavuje naplnenie tejto požiadavky jednu z najmarkantnejších úloh pre súčasných republikánov. Následne od jej naplnenia závisí aj úspech alebo neúspech zaistenia a upevnenia republikánskej prevahy už nielen v rámci Kongresu, ale aj v prípade postu hlavy štátu. Vzhľadom na osemročné pôsobenie demokratického zástupcu v Bielom dome predstavujú v kontexte pomyselného kyvadla medzi Republikánskou a Demokratickou stranou práve voľby v roku 2016 zvýšené šance v prospech republikánov. Spomínané tvrdenie potvrdzuje aj história prezidentských volieb v Spojených štátoch amerických, kedy poraziť prezidentského kandidáta po jeho prvom volebnom období predstavovalo ojedinelú výnimku.

Za jeden z najrozhodujúcejších faktorov úspešnosti nasledujúceho republikánskeho kandidáta bude okrem ekonomicko-politickej názorovej orientácie aj stanovisko k problematike Achillovej päty Republikánskej strany, ktorú predstavuje imigračná politika. S prihliadnutím na súčasnú politickú situáciu a snahy administratívy **B. Obamu** budú predstavovať práva imigrantov, ako jednej z polarizujúcich otázok v rámci americkej spoločnosti, nástroj predvolebného boja. Toto stanovisko sa odvíja jednak od nárastu podielu latinskoamerickej menšiny a rovnako aj vývoja volieb, v ktorých je možné sledovať čoraz viac prevažujúcu úlohu demografického hľadiska nad ideologickým. Výskum verejnej mienky skúmanej prostredníctvom Gallupovho inštitútu prispel k zisteniam, podľa ktorých každý šiesty obyvateľ Spojených štátov amerických považuje imigráciu za najväčší problém súčasnosti. Uvedená skutočnosť potvrdzuje aktuálnu potrebu zmeny na jednej strane vo vnútri pravice, na druhej strane aj navonok, vo forme zlepšenia rétoriky vo vzťahu k latinsko-americkej menšine. Nedostatočné kroky, resp. neadekvátne zvolená kampaň znamenala v posledných prezidentských voľbách výrazný prepád voličských preferencií od latinsko-americkej menšiny, konkrétne neúspešný republikánsky kandidát získal 27-percentný podiel hlasov oproti 71 percentám, ktoré sa podarilo dosiahnuť úradujúcemu prezidentovi **B. Obamovi**. V porovnaní s predchádzajúcimi republikánskymi kandidátmi za posledných 12 rokov išlo o dramatický prepád podpory pre zástupcov pravého politického spektra.

Záver

Náročnosť budovania efektívnej a fungujúcej občianskej spoločnosti potvrdzujú aj slová **F. Fukuyamu** definujúce občiansku spoločnosť ako niečo, čo je pre štát ľahšie zničiť ako vytvoriť. K existencii hnutia Tea Party sa výraznou mierou podpísali podmienky vytvorené Spojenými štátmi americkými, v rámci ktorých hnutie vzniklo. Tvrdenie **S. Huntingtona**, že k nárastu konzervatívnych myšlienok dochádza práve v čase ich najväčšieho ohrozenia, je rovnako možné priradiť k dôvodom vzniku hnutia inklinujúceho k hlavným pilierom a myšlienkam amerického konzervativizmu. Ohrozenie konzervatívnych myšlienok je možné vidieť v súčasnej spoločenskej polarizácii krajiny, ktorá je v dominantnej miere asociovaná s politicko-ekonomickými rozhodnutiami administratívy vedenej demokratickým prezidentom **B. Obamom**.

Naplnenie stanoveného cieľa sa podarilo dosiahnuť na základe potvrdenia hypotézy, že Spojené štáty americké v rámci dlhodobej angažovanosti a tradície vo vytváraní občianskych hnutí sa zaslужujú o vhodné predpoklady pre ich vznik. Uvedené podmienky predstavujú významný aspekt, akým spôsobom je možné v rámci spoločnosti upriamiť pozornosť a rovnako aj zdôrazniť dôležitosť aktívneho prístupu k občianstvu a jednotlivým formám participácie. V rámci snahy o zvýšenie efektívnosti vplyvu na rozhodovacie procesy a presadenie jednotlivých cieľov hnutia došlo k infiltrácii Tea Party v rámci Republikánskej strany. Pritom je potrebné zdôrazniť, že aktívny prístup grassroots hnutia do politiky prostredníctvom Tea Party Caucus, ktorý sa výrazným spôsobom prejavil aj v rámci posledných doplňujúcich volieb do Kongresu, je spájaný s protichodnými reakciami správnosti, resp. nesprávosti daného postupu.

Uvedený príspevok sa nesnažil bilancovať meniace sa preferencie Tea Party v jednotlivých štádiách vývoja, v priebehu ktorých prvotný vzostup sprevádzaný markantnou občianskou nespokojnosťou, vyjadrenou prostredníctvom protestných akcií naprieč celou krajinou, vystriedal pokles. Ten odráža jednak už spomenutú čiastočnú nespokojnosť s angažovaním sa Tea Party Caucus v Kongrese a rovnako za negatívny obraz hnutia zodpovedá aj financovanie Tea Party, ktoré je spájané s veľkými korporáciami a anonymnými darcami. Kritické hlasy namierené voči financovaniu hnutia upozorňujú na možné konflikty medzi skutočnými požiadavkami protestujúcich a záujmami jednotlivých finančných podporovateľov.

Na druhej strane oveľa väčšia pozornosť bola sústredená na aspekty prepojenia medzi posilňovaním občianskeho aktivizmu a existenciou hnutia Tea

Party a rovnako aj na analýzu pozície Tea Party na pomedzí grassroots hnutia a pravicového krídla v rámci etablovanej politickej strany.

Literatúra:

- ABRAMOWITZ, A. I. 2011. *Partisan polarization and the rise of the Tea Party movement. Annual Meeting of American Political Science Association*. 2011. [cit. 2015-01-14]. Dostupné na internete: <<http://faculty.washington.edu/jwilker/353/AbramowitzTea.pdf>.
- BRIŠKA a kol. 2010. *Teória a prax verejnej politiky*. Zvolen: Bratia Sabovci, 2010. 96-98s. ISBN 978-80-557-0045-8.
- BÚTORA, D. - ZÁLEŠÁK, T. - BAKER, B. - ŠEBEJ, F. 2004. *USA, Európa a Slovensko*. Bratislava: Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika, 2002. 27-45 s. ISBN 80-89121-06-3.
- DIMAGGIO, A. 2011. *The rise of the Tea Party, Political Discontent and Corporate Media in the Age of Obama*. New York: Monthly Review Press, 2011. 35-102 s. ISBN 978-1-58367-247-1.
- EVANS, M., BOYTE, H.C. 1992. *Free spaces: the sources of democratic change in America*, Chicago: University of Chicago Press, 1992. VII-XXV s. ISBN 0-226-22257-8.
- GELLNER, E.: 1997. *Podmienky svobody: občanská spoločnosť a její rivalové*. Praha: Centrum pro studium demokracie a kultúry, 1997. 10-15 s. ISBN 80-85959-27-5.
- GOLDWATER, B. 1960. *The Conscience of a Conservative*. Washington D. C.: Regnery Publishing, 1960. 3-9 s. ISBN 0-89526-754-3.
- HUNGTINGTON, S.P. 2004. *Who Are We?* New York: Simon and Schuster, 2004. 338-366 s. ISBN 978-0-684-86669-7.
- KOHUTIAR, J. 1998. *Na západ od západu*. Bratislava: Caris spol. s.r.o., 1998. 57-63 s. ISBN 80-88743-22-2.
- MEZEIOVÁ, G. 2014. Engaging the Afghan Community in Slovakia. In: *Taking Action and Changing Lives in Minority Communities: Building Grassroots Democracy in Minority Communities*. North Charleston: CreateSpace Independent Publishing, 2014. 431-435 s. ISBN 978-1499315639.
- MEYER, F. S., JOCH.R. 2003. *Vzpoura proti revoluci dvacátého stololetí*. Praha: Academia, 2003. 151-240 s. ISBN 80-200-1092-0.
- NEWPORT, F. 2014. *Tea Party support holds at 24%. Ideology is the major factor in The Party support within the GOP*. [online]. 2014. [cit. 2014-12-02].

- Dostupné na internete: <<http://www.gallup.com/poll/177788/tea-party-support-holds.aspx>.
- NISBET, R. 1996. *Konzervativizmus*. Praha: Občanský inštitut, 1996. 116-132 s. ISBN 80-900190-3-X.
- O'CONNEL, B. 1999. *Civil Society: The underpinnings of American democracy*. New Hampshire: University Press of New England, 1999. 27-106 s. ISBN 087451925X.
- PUTNAM, R. D. 2000. *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*, New York: Simon and Schuster Paperbacks, 2000. 48-65 s. ISBN 0-7432-0304-6.
- SCOPOCOL, T., WILLIAMSON, V. 2012. *The Tea Party and the remaking of Republican conservatism*, New York: Oxford University Press, 2012. 19-45 s. ISBN 978-0199975549
- STREET, P. L., DIMAGGIO, A. R. 2011. *Crashing the Tea Party: Mass Media and the Campaign to Remake American Politics*, Boulder: Paradigm Publishers, 2011. ISBN 9781594519451.